

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
18/2014 vp**

**Hallituksen esitys eduskunnalle työtapaturma-
ja ammattitautilaki ja eräksi siihen liittyviksi
laeiksi**

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä joulukuuta 2014 lähettäänsä hallituksen esityksen eduskunnalle työtapaturma- ja ammattitautilaki ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 277/2014 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan samalla määrännyt, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Tiina Muinonen ja hallitusneuvos Mika Mänttari, sosiaali- ja terveysministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Seija Jalkanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- tiimipäällikkö Kirsi Karvala, Työterveyslaitos

- työmarkkinalakimies Jouko Hämäläinen, Kunnallinen työmarkkinalaitos
- päälakimies Timo Koskinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- lakimies Inka Douglas, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- vastaava lakimies Jaana Meklin, Akava ry
- lainopillinen asiamies Mikko Nyysölä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät ry
- lakiasiaintohtaja Kirsi Pohjolainen, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto TVL.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- Akava ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi työtapaturma- ja ammattitautilaki. Lailla uudistetaan

nykyisen tapaturmavakuutus- ja ammattitautilainsäädännön rakenne kokonaisuudessaan.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää esityksessä ehdotettua uudistusta hyvänä ja tarpeellisena. Työtapaturmaa, ammattitautia ja kuntoutusta koskevien säännösten kokoaminen yhteen

lakiin selkiyttää säännösten kokonaisuutta ja helpottaa siten lain soveltamista ja vakuutettujen oikeuksien ja velvollisuuksien hahmottamista.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on käsitellyt esitystä oman toimialansa osalta ja puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Työpaikan kosteusvaurion aiheuttama sairastuminen

Kosteusvauriomikrobeihin liittyvät terveydelliset ongelmat ovat Suomessa yleisiä sekä työssä että kotona. Työpaikalla kosteusvauriomikrobialtistuksen aiheuttama oireilu ja sairastuminen saattaa johtaa joidenkin työntekijöiden kohdalla pahimmillaan työskentelyn estymiseen kokonaan. Työkyvyn aleneminen tai menettäminen ei tällöin liity itse työn tekemiseen, vaan esimerkiksi rakennukseen, jossa työskentely tapahtuu.

Työolojen terveydellisyydestä huolehtiminen kuuluu työnantajan työsuojeluvuoroitteisiin. Työntekijällä on ammattitaudin kohdatessa oikeus korvaukseen. Korvauksilla turvataan työntekijän ja hänen omaistensa toimeentulo työkyvyttömyyden ja kuoleman varalta. Ammattitautina korvaamisen edellytyksistä säädetään ammattitautilaissa.

Kosteusvauriomikrobialtistukseen liittyvien sairauksien toteaminen ammattitaudiksi tapahtuu samoin kuin muidenkin sairauksien kohdalla. Diagnostiikka ja ammattitautina korvaamisen edellytyksenä olevan syy-yhteyden osoittaminen on niiden kohdalla kuitenkin vaikeaa, koska lääketieteelliset tiedot ja selvitysmenettelmät kosteismikrobisairauksien täsmällisistä aiheuttajista ovat edelleen puutteellisia. Pelkkää kosteusvauriomikrobien aiheuttamaa työntekijän oireilua ei korvata, koska kysymyksessä ei ole ammattitautilain edellyttämä sairaus.

Myös todettujen kosteusvauriomikrobisairauksien korvaamiseen liittyy ongelmia. Esimerkiksi työpaikalla oireileva, mutta sen ulkopuolella oireeton henkilö katsotaan työkykyiseksi sekä tapaturmavakuutuksen että sairausvakuu-

tuksen työkyvyttömyyskorvauksien näkökulmasta, koska hän on kykenemätön suorittamaan entisiä työtehtäviään ainoastaan sellaisissa työtiloissa, joissa esiintyy kosteusvauriomikrobialtistusta. Tämän seurauksena henkilö voi jäädä kokonaan ilman ansionmenetyskorvauksia taudin akuuttivaiheen jälkeen.

Saadun selvityksen mukaan työtapaturma- ja ammattitautilain kokonaisuudistuksen yhteydessä valmisteltiin ehdotusta laiksi työpaikan kosteusvauriosta johtuvan työpaikan vaihdoksen tuesta tilanteessa, jossa työpaikan kosteusvauriomikrobien aiheuttama oirekokonaisuus estää työskentelyn, mutta ammattitautia ei voida lääketieteellisesti todentaa. Tarkoituksena oli säätää 3 vuoden määräaikainen kokeilulaki, jonka avulla olisi voitu selvittää niin kustannusvaikutuksia kuin sääntelyn mahdollisuuksia edistää työntekijän uudelleensijoittumista työelämään. Valmistelussa ei kuitenkaan päästy sopimukseen ehdotuksesta.

Valiokunta toteaa, että vaikka oireilun aiheuttajaa ei pystytä aukottomasti selvittämään, työpaikoilla esiintyvät kosteusvauriomikrobialtistukseen liittyvät ongelmat ovat sinänsä kiistattomia ja niillä on iso vaikutus työntekijän terveyteen ja työurien pituuteen. Valiokunta korostaa osaamisen kehittämistä kosteus- ja homeongelmien selvittämisessä ja ennaltaehkäisemisessä. Rakennuksen kosteusvaurio-ongelman vuoksi oireilevalle tai sairastuneelle työntekijälle tilanne on hankala, koska hän on kykenemätön suorittamaan tehtäviään tiloissa, joissa hän altistuu kosteusvauriomikrobeille, eikä hän voi jatkaa työssään työtilan vuoksi. Hän ei ole varsinaisesti työperäisesti sairastunut, joten hän on työperäisesti sairastuneille suunnautun korvausjärjestelmän ulkopuolella.

Valiokunta pitää tilannetta työntekijän näkökulmasta kohtuuttomana ja pyytää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa harkitsemaan, että kosteusvauriomikrobien vuoksi tehtäviensä suorittamiseen estyneen työntekijän turvaksi valmistellaan "muutosturvamalli", joka mahdollistaa toimeentulon ja tarjoaa apua uuden työn löytämiseksi tai uuteen ammattiin kouluttautumiseen.

Lausunto

Lausuntoon työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 4 päivänä helmikuuta 2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tarja Filatov /sd	Mikael Palola /kok
vpj.	Anne-Mari Virolainen /kok	Terhi Peltokorpi /kesk
jäs.	Anna Kontula /vas	Kristiina Salonen /sd
	Laila Koskela /kesk	Eero Suutari /kok
	Jari Lindström /ps	Katja Taimela /sd
	Eeva-Maria Maijala /kesk	Jani Toivola /vihr
	Merja Mäkisalo-Ropponen /sd	vjäs. Reijo Tossavainen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Kyse on hallituksen esityksestä, jossa ehdotetaan sekä muutettavaksi että uudistettavaksi työtapaturma- ja ammattitautilainsäädäntöä siten, että se vastaa paremmin nyky-yhteiskunnan vaa-teita ja tarpeita työelämän näkökulmasta katsot-tuna. Kyseessä olevan lainsäädännön muutta-mistarve on ilmeinen, sillä ao. laki on peräisin sotien jälkeiseltä ajalta. Luonnollisesti lakia on ajoittain muutettu myös tämän jälkeen, mutta ai-kaisemmat muutokset ovat olleet riittämättö-miä, sillä laajaa lakikokonaisuutta ei ole ennen tätä esitystä katsottu läpi. Esityksestä on syytä muistaa myös se, että tulevat kuntoutuslain sään-nökset pyritään uudistamaan siten, että niistä tu-lee entistä tarkemmat ja yksityiskohtaisemmat, jotta lakia olisi helpompi tulkita, ja jotta se sisäl-täisi kaikki olennaiset asiat.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä näkee tässä esityksessä paljon hyviä elementtejä aikai-sempaan lakiin nähden. Eräs tällainen parannus on siinä, että korvauskäsittelyä ja ammatillisen kuntoutuksen selvittelyä pyritään nopeuttamaan lyhentämällä säädettyjä korvausprosesseja kos-kevia määräaikoja.

Toiseksi näemme lakiuudistuksessa hyväksi sen, että ns. vakuutuslääkärijärjestelmää pyri-tään kehittämään nykyisestä avoimuutta lisää-mällä. Valiokuntaryhmämme esittääkin hartaa-na toiveena sen, että tämä uudistusosa ei jää vain puheen tasolle, vaan että konkreettisesti tässä saadaan jotakin aikaiseksi. Hyvänä asiana näem-me myös sen, että esityksessä ei heikennetä työntekijän asemaa. Täten työntekijällä olisi edelleen oikeus hyvätasoiseen korvaukseen esi-merkiksi ansiomenetystilanteessa. Samaten

työntekijä saisi edelleen hyvää sairaanhoitoa, jos häntä kohtaa esimerkiksi työtapaturma, tai vas-taava onnettomuus. Myös yrittäjien osalta paran-nusta aikaisempaan lakiesitykseen nähden on se, että nyt heillä on mahdollisuus ottaa itselleen va-paaehtoinen vakuutus.

Lopuksi valiokuntaryhmämme haluaa kuiten-kin tuoda esiin suurimman epäkohdan nyt ehdo-tetussa lakiesityksessä. Tämä suurin epäkohta koskee tilanteita, jossa on työpaikan vaihdoksen tukemisesta kysymys. Tämä koskisi sellaista akuuttia tilannetta, jossa työpaikan kosteusvau-rio ja sen mukanaan tuoma ns. oireyhtymäkokoi-naisuus, estäisi työskentelyn työntekijältä ao. ti-loissa kokonaan. Ongelma on siinä, että työpai-kan vaihdoksen tuesta tällaisessa tilanteessa ei ole lakiesitystä tehdessä (kolmikantainen työ-ryhmä) päästy yhteisymmärrykseen. Valiokun-taryhmämme mielestä olisi oikein ja vähintään-kin kohtuullista se, että työpaikan vaihdosta pys-tyttäisiin tukemaan tilanteissa, jossa työntekijä kärsii esimerkiksi homealtistuksista, mutta ei ammattitaudista, ja että tähän olisi olemassa jon-kinmoinen tukijärjestelmä työpaikan vaihtami-seksi. Nyt näin ei valitettavasti ole, ja kuten edellä todettua, tämä on iso ongelma lakiesityk-sen hyväksymisen suhteen valiokuntaryhmäl-lemme. Lähinnä tämä tarkoittaisi sellaisia ta-pauksia tai työpaikkoja, kuin homekoulut tai ho-mesairaalat tai vastaavat paikat. Tämä on ongel-mallinen asia lakiesityksessä, koska tässä piilee myös se vaara, että työntekijä voi jäädä tällöin jopa ilman työpaikanvaihdostukea, sairauspäi-värahaa tai sosiaaliturvaa. Edellä olevien syiden perusteella valiokuntaryhmämme ei voi esittää lakiesityksen hyväksymistä tältä osin.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

*että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa
edellä olevan huomioon.*

Helsingissä 4 päivänä helmikuuta 2015

Jari Lindström /ps
Reijo Tossavainen /ps